

مرلوط سیلابی لچک ء موافقت پروجیکٹ (IFRAP)

گندراواہ ٹاؤن ء چپ ء راست سمت ء سیلابی حفاظتی بند ء بحالی

(Package-VI)

انتظامی خلاصہ

1- پروجیکٹ ء پس منظر

بلوچستان رقبہ ء حساب ء پاکستان ء سب سے گران صوبہ انت، بلے آبی کمی ء موسمیاتی تبدیلی ء اثرات ء ملک ء زیات متاثرہ علاقہ آبی دیم ء شمار بیت۔ کمزور آبپاشی بنیادی ڈھانچہ، خشک موسم ء دور دراز دیمی آبادیانی سبب ء صوبہ خشک سالی ء سیلاب دونوں ء خطرہ ء روبرو انت۔ 2022 ء تباہ کن مون سون سیلاباں دیم، آبپاشی نظام ء سیلابی تحفظ ء بنیادی ڈھانچہ ء گران نقصان رستنت، روزگار متاثر کرت، فصل تباہ کرت ء دیمی آبادیانی حفاظت ء خطرہ پیدا کرت۔

ای صورت حال ء رد عمل ء حکومت پاکستان عالمی بینک ء مالی معاونت ء مملوط سیلابی لچک ء موافقت پروجیکٹ (IFRAP) شروع کرت۔ ای پروجیکٹ بلوچستان ء 2022 ء سیلاب پساز سازی، لچک ء زیادتی ء ذریعہ معاش ء تنوع ء وسیع تر پروگرام ء حصہ انت۔ IFRAP ء مقصد صوبہ ء آب ء سیلابی انتظامی نظام ء بحالی ء مضبوطی، زرعی پیداوار ء اضافہ، ء بنیادی ڈھانچہ ء منصوبہ بندی ء نفاذ ء موسمیاتی لچک شامل کرگ انت۔

ابتدائی طور ء IFRAP ء PC-I ء 55 ذیلی پروجیکٹ شامل انت۔ ابتدائی سروے ء بیت (20) ذیلی پروجیکٹ عالمی بینک ء Project Appraisal Document (PAD) ء دیگر انتخابی معیار ء پورا نہ انت، لہذا ایشا پروجیکٹ ء گون خارج کرتگ انت، ء باقی سی وینچ (35) ذیلی پروجیکٹ تفصیلی ڈیزائن ء خاطر منتخب کرتگ انت۔

ای سی وینچ (35) منتخب ذیلی پروجیکٹ بلوچستان ء 19 ضلعانی اندر واقع انت، جن ء آواران، لسبیلہ، حب، نصیر آباد، جعفر آباد، صحبت پور، جھل گلسی، ہرنائی، موسی خیل، سی، کچھی، قلعہ سیف اللہ، پشین، زیارت، قلات، مستونگ، خاران، نوشکی ء واشک شامل انت۔ پورٹ فولیو ء 11 دیم/ذخیرہ آب ڈھانچہ، 11 دائمی/سیلابی آبپاشی اسکیم ء 13 سیلابی تحفظ ڈھانچہ شامل انت، کہ انانی تیرہ پینچ ء تقسیم کرتگ انت۔ ضلع جھل گلسی ء گندراواہ ٹاؤن ء چپ ء راست سمت ء سیلابی حفاظتی بند ء بحالی IFRAP ء Package-VI ء یک ذیلی پروجیکٹ انت، کہ اسے ء مقصد مقامی آبادی ء زرعی اراضی ء بار بار ء سیلابی واقعات ء گون محفوظ داشتگ انت۔

گندراواہ ٹاؤن ء سیلابی حفاظتی بند ء بحالی ء مقام تقریباً $28^{\circ}36'15''N$ ء $67^{\circ}28'13''E$ ء واقع انت، کہ گندراواہ مرکزی شہر، سید فاروق، صدرین محلہ، درگاہ ٹاؤن ء گرد و پیش ء دیمی آبادیانی نزدیک انت۔ مجوزہ کاراں موجودہ سیلابی حفاظتی بند ء بحالی/مضبوطی، منظور شدہ حدود ء اندر سائٹ کلئیرنس، کھدائی ء مٹی بھرائی، تہہ وار کمپیکشن، بند ء بالا ء سائڈ سلوپانی ڈریسنگ، UV-stabilized polypropylene geotextile، پتھر ء پچنگ، toe ء گون gabion/apron تحفظ، erosion/scour تحفظ ء عارضی کاری علاقہ آبی بحالی شامل انت۔ درج شدہ ڈیزائن پیرامیٹرائی اندر تقریباً 8,136 مربع کلومیٹر catchment area، 6.0 crest width، 2H:1V side slopes ء 3.20 میٹر scour depth شامل انت، کہ حتمی منظور شدہ انجینئرنگ ڈرائنگ ء specifications ء تابع بوبنت۔

پروجیکٹ ء اہم مقصد

- زرعی اراضی ء انسانی آبادی ء آئندہ سیلابی خطرہ ء گون محفوظ داشتگ۔
- مضبوط سیلابی حفاظتی بنیادی ڈھانچہ ء ذریعہ ء موسمیاتی لچک ء زیادتی کرگ۔
- زمین ء پائیدار استعمال ء زرعی پیداوار ء فروغ دیگ۔
- ضلع جھل گلسی ء سیلاب متاثرہ آبادیانی سماجی ء اقتصادی بحالی ء سیلابی لچک ء مدد دیگ۔

تمام مجوزہ تعمیراتی کارپیلے ء متاثرہ علاقہ آئی حد ء محدود پوسنت ء پروجیکٹ کے محفوظ علاقہ، دہلی خطہ یا ماحولیاتی حساس مقام ء گوں نکر نہ کنت۔

2۔ ماحولیاتی ء سماجی انتظامی منصوبہ (ESMP) ء مقصد

ماحولیاتی ء سماجی انتظامی منصوبہ (ESMP) عالمی بینک ء Environmental and Social Framework (ESF)، Environmental and Social Commitment Plan (ESCP) ء متعلقہ قومی ء صوبائی ماحولیاتی قانونانی مطابق تیار کرتگ انت۔ ESMP پروجیکٹ ء منصوبہ بندی، تعمیر ء عملی مرحلہ ء ممکنہ ماحولیاتی ء سماجی خطرہ آئی شناخت، تدارک ء نگرانی ء خاطر یک عملی فریم ورک فراہم کنت۔

• 1۔ ماحولیاتی ء سماجی اثرات ء مؤثر انتظام ء تدارک یقینی کرگ۔

• 2۔ عالمی بینک ء Environmental & Social Standards (ESS 1 تا 10) ء پابندی ء فروغ دیگ۔

• 3۔ کارکن ء نزدیک آبادیانی پیشہ ورانہ صحت، حفاظت ء بہبود ء بہتری کرگ۔

• 4۔ مؤثر مشاورت ء شکایت ازالہ نظام ء ذریعہ ء متعلقہ فریقانی شرکت ء شفافیت برقرار داشتگ۔

• 5۔ سیلابی حفاظتی بنیادی ڈھانچہ ء طویل مدتی پائیداری، موسمیاتی کچک ء کمیونی حفاظت یقینی کرگ۔

ESMP لینڈر ء معاہداتی دستاویزانی حصہ پوسنت تاکہ تعمیراتی ٹھیکیدار (CC) ء تعمیراتی نگرانی مشیر (CSC) ماحولیاتی ء سماجی پابندیانی تقاضہ ء اپنے ذمہ داریانی اندر مکمل طور ء شامل کنت۔

3۔ قانونی ء پالیسی فریم ورک

ESMP زیر ء قانون، پالیسی، معیار ء رہنما اصولانی روشنی ء تیار کرتگ انت:

• عالمی بینک ء Environmental and Social Standards (ESS 1 تا 10)، جن ء خطرہ انتظام، محنت ء کام ء حالات، آلودگی ء روک تھام، کمیونی صحت ء حفاظت، حیاتیاتی تنوع ء متعلقہ فریقانی شمولیت شامل انت۔

• IFC ء World Bank Group ء Occupational Health and Safety Guidelines۔

• Pakistan Environmental Protection Act, 1997 ء Balochistan Environmental Protection Act, 2012۔

• National Environmental Policy, 2005، National Conservation Strategy، Pakistan Climate Change Act, 2017۔

• National Disaster Management Act, 2010 ء

• حیاتیاتی تنوع، موسمیاتی تبدیلی، محنت معیار ء ثقافتی ورثہ ء متعلقہ بین الاقوامی معاہدات جن ء پاکستان فریق انت۔

4۔ ماحولیاتی ء سماجی بنیادی صورتحال

گندراوا ٹاؤن ء سیلابی حفاظتی بندہ بحالی ء علاقہ مولا/کچھی میدان ء floodplain ء واقع انت، جہاں نیم خشک موسم، کم نہاتیانی احاطہ، دریائی رسوبات، ء پہاڑی نالہ آئی ء موسمی drainage channels ء وقت بہ وقت اچانک سیلاب آنت۔ زیر زمین آب محدود انت ء اش ء معیار مختلف انت، ء گرو و پیش ء آبادیان زیادہ تر زراعت، مالداری ء مقامی خدمتانی سر ء انحصار کنت۔ منظور شدہ کاری footprint ء اندر کے محفوظ ماحولیاتی مسکن، نوشیغائید جنگل، دہلی علاقہ یا اہم ثقافتی ورثہ شناخت نہ پوتگ انت۔

سماجی ء اقتصادی بحاطہ ء مقامی آبادیان چھوٹ، دیہی ء معاشی طور ء کمزور انت۔ پروجیکٹ ء نفاذ ء قلیل مدتی روزگار ء موقع، بہتر سیلابی تحفظ ء مقامی باشندگانی ذریعہ معاش ء حفاظت ء زیادتی متوقع انت۔

5- اثرات ۽ جائزہ ۽ تدارکی اقدام

تعمیراتی ۽ عملی مرحلہ ۽ ممکنہ ماحولیاتی ۽ سماجی اثرات شناخت کرینگ انتنت، جن ۽ ایس شامل انت:

• تعمیراتی مشینری ۽ عارضی گروڈغبار، شور ۽ فضائی اخراج۔

• تعمیراتی فضلہ ۽ کھدائی ۽ نکلگ اضافی مواد ۽ تلفی۔

• کارکن ۽ مقامی آبادی ۽ صحت ۽ حفاظت ۽ خطرہ۔

• تعمیراتی مواد ۽ نقل و حمل ۽ عارضی ٹریفک خلل۔

ذیلی پروجیکٹ ۽ خاطر adjacent area ۽ downstream سیلابی خطرہ آتی واضح طور ۽ جائزہ گپینگ انت۔ اگرچہ گندراواہ FPB ۽ بحالی ۽ مقصد سیلابی خطرہ ۽ کم کرگ انت، بیلے localized یا compaction یا drainage path ۽ بندش، ناقص، overtopping, piping, settlement, toe scour, slope erosion breach ۽ صورت ۽، اگاں مناسب انتظام نہ بیت، نزدیک آبادی ۽ زرعی اراضی ۽ سیلاب، ponding, erosion, sediment deposition یا رسائی ۽ رکاوٹ ۽ خطرہ زیادہ بیت۔

ذیلی پروجیکٹ ۽ مخصوص سماجی خطرہ آتی اندر کھیت، گھر، بازار، اسکول، مسجد ۽ چراگاہاں رسائی ۽ غیر رسمی crossing ۽ عارضی خلل، ۽ upstream/downstream زمین دار یا drainage/flood-flow استعمال کنوکائی درمیان ممکنہ تنازع شامل انت، خاص طور ۽ اگاں عارضی تعمیراتی انتظامات ۽ ہماؤ ۽ رکاوٹ یا رخ بلی سمجنگ بیت۔

پروجیکٹ ۽ خاطر مستقل نقل مکانی یا اراضی ۽ حصول ۽ ضرورت نہ بیت۔

اہم تدارکی اقدام ایس انت:

• ٹھیکیدار ۽ Environmental and Social Management Plan (CESMP) ۽ نفاذ، جن ۽ فضلہ، ٹریفک، صحت ۽ حفاظت ۽ ہنگامی حالت ۽ site-specific management plans شامل بیت۔

• Personal Protective Equipment (PPEs)، ابتدائی طبی مدد ۽ حفاظتی تربیت ۽ فراہمی۔

• تعمیراتی فضلہ ۽ مجاز ادارہ آتی ذریعہ ۽ مقررہ مقام ۽ محفوظ طریقہ ۽ تلف کرگ۔

• تعمیراتی کار مکمل ہوگ پساں متاثرہ سطحی بحالی۔

• ماحولیاتی ۽ سماجی معاملہ آتی مسلسل نگرانی ۽ رپورٹنگ۔

• متعلقہ فریقانی فعال شمولیت ۽ کارکن ۽ مقامی آبادی ۽ خاطر مؤثر Grievance Redress Mechanism (GRM) ۽ قیام۔

بند ۽ OHS, CHS, access, GRM, stability, drainage continuity, sediment/spoil handling, borrow areas

۽ security ۽ water/drainage complaints خاطر ۽ baseline, target/compliance standard, unit, frequency

responsibility گون quantitative monitoring indicators استعمال کرینگ بنت۔

جہاں آلودگی ۽ شبہ بیت یا excavated silt/spoil یا borrow material ۽ بند ۽ کاراں دوبارہ کارمرز کرگ ۽ تجویز بیت، اودا reuse ۽ sediment testing ۽

disposal ۽ باقاعدہ protocol نافذ کرینگ بیت۔

مقامی آبادی ۽ محفوظ رسائی برقرار داشتگ ۽ خاطر موجوده crossing/track mapping، عارضی crossing یا alternative route ۽ فراہمی، پیشگی عوامی اطلاع ۽ ہر وقت emergency access یقینی کرتگ بیت۔

6۔ ادارہ جاتی انتظام

ماحولیاتی ۽ سماجی انتظام Irrigation Department، Government of Balochistan ۽ تحت Project Implementation Unit (PIU) ذریعہ ۽ مربوط بیت، ۽ عالمی بینک نگرانی کنت۔ تعمیراتی ٹھیکیدار موقع ۽ ESMP ۽ نافذ کنت، Construction Supervision Consultants (CSC) اش ۽ نگرانی کنت ۽ PIU وقت بہ وقت آڈٹ کنت۔

ESMP ۽ مثر نفاذ ۽ خاطر پروجیکٹ عملہ ۽ استعداد ۽ زیادتی، تربیت ۽ آگاہی پروگرام کرتگ بنت۔ پابندی ۽ رپورٹنگ ۽ نگرانی ۽ خاطر مخصوص Environmental and Social Specialist Team تعینات کرتگ انت۔

7۔ شکایت ازالہ نظام (GRM)

پروجیکٹ ۽ تمام دور ۽ کارکن ۽ مقامی آبادی ۽ تحفظات ۽ شکایتانی ازالہ ۽ خاطر یک شفاف ۽ آسان رسائی والا Grievance Redress Mechanism فعال پوبیت۔ GRM ۽ Public Complaint Cell، پروجیکٹ مقام ۽ PIU سطح ۽ Grievance Redress Committee (GRC)، ۽ شکایت ۽ وصولی، جانچ ۽ حل ۽ خاطر واضح مدت ۽ طریقہ کار شامل پوبیت۔

8۔ ماحولیاتی ۽ سماجی انتظامی بحث

ESMP ۽ ماحولیاتی ۽ سماجی انتظام ۽ خاطر مختص بحث شامل انت، جن ۽ تدارک اقدام، نگرانی، استعداد ۽ زیادتی، آگاہی پروگرام ۽ ہنگامی اقداماتی خرچ شامل انت۔ پائیدار ۽ ضابطہ مطابق نفاذ یقینی کرگ ۽ خاطر ESMP لاگت پروجیکٹ ۽ مجموعی بحث ۽ شامل کرتگ بیت۔

9۔ نتیجہ

گندادہ ٹاؤن ۽ چپ ۽ راست سمت ۽ سیلابی حفاظتی بند ۽ بحالی ضلع جھل مگسی ۽ سیلابی ٹچک ۽ زیاد کرگ ۽ کمزور مقامی آبادی ۽ تحفظ دیگ ۽ خاطر یک اہم مداخلت انت۔ ESMP ۽ نفاذ ۽ ماحولیاتی، سماجی ۽ پیشہ ورانہ خطرہ کمترین حد ۽ رسگ ۽ مدد بیت ۽ تعمیراتی ۽ عملی سرگرمیان محفوظ، پائیدار ۽ سماجی طور ۽ جامع طریقہ ۽ انجام دیگ بنت۔

ماحولیاتی حفاظتی اقدام، متعلقہ فریقانی شمولیت ۽ موسمیاتی ٹچک دار ڈیزائن ۽ یکجا کرگ ۽، پروجیکٹ آفات ۽ خطرہ ۽ کم کرگ، ذریعہ معاش ۽ بحالی، ۽ بلوچستان ۽ Integrated Flood Resilience and Adaptation Project (IFRAP) ۽ وسیع تر ٹچک سازی مقصدانی حصول ۽ نمایاں مدد کنت۔